

Список використаної літератури

1. Бородін Є. І., Хожило І. І., Європейські структури та програми з питань молоді. Журнал *Аспекти публічного управління*. 2014. № 9–10(10–12). С. 36–41. URL: <file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/114-Article%20Text-114-1-10-20160416.pdf>
2. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021–2025 роки, Розпорядження КМУ від 23 грудня 2020 р. № 1669-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-2020-%D1%80#Text>
3. Бровко Н. І., Сімакова С. І. Молодіжна політика в Україні: український та європейський досвід. *Features of the application of regulations: the experience of foreign countries*. July 1–2, 2020. С. 23–27. URL: http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5317/1/Molodizhna_polit.pdf

Євгеній БОРОДІН

*д.і.н., професор, професор кафедри
державного управління і місцевого самоврядування,
НТУ «Дніпровська Політехніка»*

ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНИ

Процес європейської інтеграції України, в основі якого лежить курс на вступ до Європейського Союзу, впливає на різноманітні напрями публічної політики, в тому числі й на молодіжний сектор нашої країни. На сучасному етапі обидва партнери накопичили певний досвід стратегічного планування у молодіжній сфері, визначення пріоритетних напрямів діяльності публічного сектору.

Нині існує можливість провести порівняльний аналіз стратегічних напрямів молодіжної політики ЄС та України на основі сучасних документів, які ухвалено з доволі невеликим часовим розривом, що забезпечило обґрунтованість запропонованого дослідження, в центрі якого лежить питання про бачення змісту та перспектив молодіжної політики як наднаціонального утворення, так й його потенційного учасника. Незважаючи на те, що в Угоді про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, висвітлення молодіжної проблематики не містило зобов'язань для української сторони щодо виконання певних документів партнерів по угоді, актуальним є завдання узгодження підходів у молодіжному секторі.

Молодіжна стратегія ЄС на 2019 – 2027 роки була ухвалена 26 листопада 2018 р. під назвою «Залучення, встановлення зв'язку та надання можливостей молоді» (Engaging, Connecting and Empowering young people). Зазначений документ прийшов на зміну попередній молодіжній стратегії ЄС під назвою «Інвестування та залучення» (Investing and Empowering), яка запроваджувалася у 2010 – 2018 роках. Наявна практика ЄС називати молодіжні стратегії ключовими для подальшої молодіжної політики словами спрощує завдання дослідника щодо викладення сутності основного спрямування документу. Саме поєднання трьох ключових дієслів «залучати, встановлювати зв'язок, надавати можливості» (Engage, Connect, Empower) визначили концептуальну основу європейської молодіжної політики. Вони отримали назву «основних сфер молодіжного сектора» (core areas of the youth sector).

Кожен із зазначених елементів тріади нової молодіжної політики отримав відповідне визначення в тексті стратегії. Поняття «залучати» означає забезпечення «сприяння участі молоді в демократичному житті», «встановлювати зв'язок» – «об'єднання молодих людей у всьому ЄС та за його межами для сприяння добровільній участі, навчальній мобільності, солідарності та міжкультурному взаєморозумінню», «надавати можливості» – «підтримку розширення прав і можливостей молоді через якість, інновації та визнання молодіжної роботи» [3].

Окрім цих стратегічних напрямів діяльності влади у молодіжній сфері на основі участі представників самої молоді було розроблено та викладено у третьому додатку до тексту

молодіжної стратегії одинадцять Європейських цілей молоді, які сприймаються як такі, що відображають погляди європейської молоді. Перелік молодіжних цілей було визначено наступним чином: 1) З'єднання ЄС з молоддю; 2) Рівність усіх статей; 3) Інклюзивні суспільства; 4) Інформація та конструктивний діалог; 5) Психічне здоров'я та благополуччя; 6) Рух сільської молоді вперед; 7) Якісне працевлаштування для всіх; 8) Якісне навчання; 9) Простір і участь для всіх; 10) Стала зелена Європа; 11) Молодіжні організації та європейські програми [4]. Зазначений перелік ключових питань дозволяє визначити як сутність молодіжної політики, так й основні напрями її реалізації.

Розробники молодіжної стратегії ЄС в запропонували двовимірний підхід, подавши спочатку бачення «основних сфер молодіжного сектора» безпосередньо в основному тексті документу (так би мовити, «принципове бачення»), а потім додали розширене визначення змісту молодіжної політики вже у вигляді молодіжних цілей в додатку до документу (так би мовити, «змістовне наповнення»).

Діючий нині стратегічний документ України, що визначає засади публічної політики у молодіжній сфері, було затверджено Указом Президента України 12 березня 2021 р. Національна молодіжна стратегія до 2030 року прийшла на зміну документу під назвою «Стратегія розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року» (27 вересня 2013 р.). Розробники версії зразка 2021 р. забезпечили появу принципово відмінного від версії 2013 р. документу за такими характеристиками як концептуальне наповнення та визначення пріоритетів. Перша українська молодіжна стратегія визначала такі пріоритети молодіжної політики: 1) забезпечення доступної освіти; 2) формування здорового способу життя молоді; 3) забезпечення зайнятості молоді на ринку праці; 4) забезпечення молоді житлом; 5) активізація участі молоді у суспільно-політичному житті; 6) сприяння інтеграції української молоді в європейське молодіжне співтовариство [2]. Як бачимо, формулювання українських пріоритетів 2013 р. в було цілomu схожим з підходом до визначення молодіжних цілей ЄС 2018 р.

Під час створення Національної молодіжної стратегії до 2030 року у розробників проєкту цього акту існувала можливість широко використовувати підходи, використані при ухваленні молодіжної стратегії ЄС. При цьому наявна в Україні практика не передбачала можливості надати документу назву за зразком, що використовувався в ЄС. Строга офіційна назва президентського указу та додатку до нього не передбачає винесення в назву будь-яких слів, що можуть ширше розкрити концептуальні положення та звучать як гасла публічної політики у молодіжній сфері.

Проте, в самому тексті Національної молодіжної стратегії до 2030 року знайшло своє втілення інноваційне визначення напрямів молодіжної політики, яке суттєво відрізнялося як від попередньої української практики, так й від застосованих фахівцями ЄС формулювань молодіжних цілей. Основні пріоритети в українській стратегії 2021 р. були сформульовані надзвичайно стисло та подано у вигляді наступного переліку: безпека, здоров'я, спроможність, інтегрованість. На наш погляд, подібні формулювання при визначенні змісту актуальних питань життєдіяльності молоді мають схожість з концептуальними формулюваннями, що використовувалися в молодіжній стратегії ЄС. Проте, в тому випадку йшлося про, так би мовити, принципові підходи («гасла, що розкривають зміст публічної політики»), а не перелік ключових питань змісту самої політики.

У тексті Національної молодіжної стратегії до 2030 року було надано наступне визначення кожного з пріоритетів:

- безпека – підвищення безпечності середовища і посилення життєстійкості молоді;
- здоров'я – формування навичок здорового способу життя, розвиток та збереження фізичної культури, культури здорового харчування та психогігієни;
- спроможність – залучення молоді до участі у суспільному житті, підвищення її самостійності, конкурентоспроможності, формування у молоді громадянських компетентностей;

– інтегрованість – підвищення мобільності, соціальної і культурної інтеграції молоді в суспільне життя України та світу [1].

Визначення кожного стратегічного пріоритету молодіжної політики України конкретизовано через відповідні завдання та заходи, які сформульовано у більш широкому спектрі, ніж це можна зрозуміти при простому ознайомленні з переліком та змістом пріоритетів. Так, підвищення безпечності середовища і посилення життєстійкості молоді передбачає як «отримання знань про засади функціонування держави і суспільства», так й «популяризацію та поширення практики позитивного батьківства». Формування навичок здорового способу життя, розвиток фізичної культури, культури здорового харчування та психогігієни включає в себе як психопрофілактику факторів стресу та психотравмуючих ситуацій, так й підтримку розвитку неформальних спортивних рухів (брейкданс, паркур, бітбокс, діджеїнг, стрітбол, ролерблейдинг, скейтбординг, сноубординг тощо). Залучення молоді до участі у суспільному житті, підвищення її самостійності, конкурентоспроможності, формування у молоді громадянських компетентностей має відбуватися шляхом як розвитку підприємливості та фінансової грамотності, так й розвитку молодіжної роботи. Підвищення мобільності, соціальної і культурної інтеграції молоді в суспільне життя України та світу означає як забезпечення гендерної рівності у трудових відносинах, так й підтримку та заохочення осіб з інвалідністю до повноцінної участі в економічному, соціальному та громадському житті [1].

В українському документі отримав втілення одновимірний підхід, відповідно до якого стисло сформульовані пріоритети молодіжної політики тут же були конкретизовані в змістовне наповнення молодіжної політики. При цьому обмежена кількість визначених пріоритетів привела до поєднання в одному концептуальному кластері доволі широкого переліку завдань та заходів.

Отже, порівняльний аналіз підходів ЄС та України щодо визначення напрямів та змісту молодіжної політики свідчить про наявні особливості, які полягають у застосуванні власних моделей визначення основних питань молоді, що потребують свого розв'язання у наступний період. В ЄС було застосовано окреме визначення основних сфер молодіжного сектора та доповнено його молодіжними цілями, яким відведено роль інструменту, що дозволяє зрозуміти зміст молодіжної політики. В Україні використано модель стратегічного документу молодіжної сфери, заснований на концептуальному визначенні пріоритетів в поєднанні з викладенням завдань та заходів, що розкривають зміст молодіжної політики. При цьому різні підходи не стали на заваді тому, щоб обидва документи демонстрували в цілому спільне бачення ключових питань молодіжної сфери в сучасних умовах.

Список використаної літератури

1. Національна молодіжна стратегія до 2030 року: затверджена указом Президента України від 12 березня 2021 р. № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text>
2. Стратегія розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року: затверджена указом Президента України від 27 вересня 2013 р. № 532/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/532/2013#Text>
3. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Engaging, Connecting and Empowering young people: a new EU Youth Strategy. Brussels, 22.5.2018, COM(2018) 269 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0269&from=en>
4. Resolution of the Council of the European Union and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on a framework for European cooperation in the youth field: The European Union Youth Strategy 2019 – 2027.(2018/C 456/01). *Official Journal of the European Union*, C 456, 18 December 2018. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A42018Y1218%2801%29>